

Весна Минић¹⁵

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ЗА МИР И ТОЛЕРАНЦИЈУ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ¹⁶

***Сажетак:** Живети у свету различитих култура један је од великих изазова са којим се савремено друштво суочава. Васпитавати за мир, толеранцију, поштовање људских права, заправо значи усмеравати друштво у духу једнакости, увођење младих у социјални живот, припремајући их за демократију, одговоран однос према друштву, поштовање и прихватање различитости у дајој средини у којој живе. Уважавање људских права омогућава појединцу да живи у мирном свету, ненасилно, без конфликта и неразумевања. Програми за младе који подстичу њихову партиципацију, развој ставова и вредности као што су: солидарност, мир, толеранција, дрштвена правда и свест о околини, постоје у систему формалног образовања у Србији. Школа као васпитно-образовна институција има важну улогу у процесу преношења васпитања за мир и толеранцију младим нараштајима. Знања везана за поменуте вредности стичу се у оквиру различитих наставних предмета, помоћу којих ученици стичу знања, усвајају вештине и вредности. Развијање васпитања и образовања за активно учење у друштвеном животу је процес у коме је од виталног значаја указивање на важност инкорпорирања демократских принципа и начела у школски систем, и њихово повезивање са реалним животом. Допринос друштвеној заједници и актуелизацији властитих потенцијала у великој мери зависи од правилно развијеног просоцијалног понашања ученика које се учи, у највећој мери у школи, а испољава на свим пољима живота.*

***Кључне речи:** мир, толеранција, основна школа, васпитање и образовање, демократија.*

¹⁵ yesna.minic@pr.ac.rs

¹⁶Рад је резултат истраживања у оквиру пројекта III 47023 „Косово и Метохија између националног идентитета и евроинтеграција“ који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Човек од рођења до краја живота учи, прилагођава се одређеним друштвеним нормама и начелима, употпуњујући тако свест о себи и другим људима из окружења. Друштвени живот је елемент структуре без које друштво не би могло да опстане, баш као што ни човек не може постојати изван друштвених оквира. Ступајући у контакте и везе са другим људима, човек покушава да мења свет око себе и себе истовремено. Он тако развија облике понашања који су битни за друштвени живот и заузимање улоге у одређеној групи, за поштовање људских права и једнакости, за ненасилно понашање и решавање проблема мирним путем. Људска права су основа заједничког живота, важе за сваког појединца, без обзира на верску и националну припадност. Идеја права темељи се на чињеници да су сви људи рођени једнаки и да људска права представљају темељ мира, слободе и правде.

Школа, као васпитно-образовна установа има задатак да, кроз бројне наставне предмете оспособи ученика да размишља на прави начин, тј. да стиче знања, вештине и способности неопходне за заједнички живот и уважавање разлика код људи. У данашњим условима, у којима је човек отуђен од других, па и од себе самог, велику пажњу у васпитању треба посветити развоју врлина попут толеранције и мира, тј. њиховом унапређивању. Један од начина да ученике оспособимо за живот у миру, толеранцији и демократији јесте да их од најранијег узраста укључујемо у бројне активности и животне ситуације, у којима ће бити упућени пједни на друге. На тај начин их учимо успешном решавању проблема и ематији, тј. оспособљавамо их за квалитетан живот у датој друштвеној средини.

ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ МИРА, ТОЛЕРАНЦИЈЕ И ЉУДСКИХ ПРАВА

Ако кренемо од поставке да је *васпитање* процес планског и систематског изграђивања личности појединца, онда морамо бити свесни чињенице да је васпитање за мир и толеранцију у савременим условима живота, од посебног индивидуалног и друштвеног значаја. Као облик социјализације, васпитање је усмерено на уобличавање понашања у социјално пожељном смеру.

Мир је „стање у друштву у којем нема сукоба, односно рата.“(wikipedija.com, 12.4. 2017., 13:38). Поред одсуства рата, мир

може да означава и социјално, лично и друштвено благостање. У историји цивилизације, он је увек био идеално стање друштва. Мир може бити и „духовни, политички, морални, друштвени, психолошки, физички, биолошки, итд.“ (Видовићи др., 2005). Под појмом *мир* подразумевају се и различите његове манифестације које се хијерархијски могу сврстати у: мир у самом појединцу, мир у породици, мир унутар заједнице, мир између различитих заједница и др. Као појам, повезан је са читавом групом делатности чији је циљ срећан појединац као основна ћелија у друштву. Као одсуство конфликта и присиле, мир значи здраво друштво које утиче на живот и развој сваког појединца. То је стање духа сваког човека и пут ка изградњи друштва са мање насиља и више друштвене правде.

Толеранција је поштовање, прихватање и уважавање богатства различитости у нашим и светским културама. Заснована је на знању, отворености, комуникацији и слободи мишљења, савести и уверењу. Толеранција је хармонија у различитостима, и није само морална дужност, већ политички и правни захтев у једној држави. Она је, изнад свега, активан став подстакнут признањем универзалних људских права и основних слобода других. Према Педагошкој енциклопедији 2 (1989) толеранција означава „акт допуштања нечега, деловање како би се спречило сузбијање других или неподесног начина мишљења или понашања.“ У педагошкој толеранцији истиче се издржљивост, при чему нема предрасуда, ставова и ситуација које педагог не прихвата у целости. Њу требају да упражњавају појединци, групе и држава, јер подразумева одговорност која подржава људска права, плурализам и демократију. Доследно са поштовањем права, бити толерантан не значи подржавати друштвену неправду или напуштање властитих уверења, већ да је неко слободан да се придржава тих уверења и поштује туђа. У члану 1.4. Уједињених нација Декларације о принципима толеранције, она значи „не наметати своја уверења другим људима“, као и да је „појединац слободан да има сопствена убеђења и да поштује и уважава исто право другима.“ (Људска права у Србији, 2010).

Појам *људских права*, дефинисаних универзалном декларацијом о људским правима Уједињених нација, односи се на то да су она концептуално заснована на људском достојанству и задржавају свој универзални и неотуђиви карактер. Циљ концепта *права човека* је успостављање заједничких стандарда у положају људи који требају да постигну сви народи и нације, како би сваки појединац у датом друштву могао да допринесе поштовању

установљених права и слобода. Људска права нису позитивно-правног, већ моралног порекла јер потичу из нормативног поретка који је изнад државе. Људска права представљају „скупину захтева који изражавају вредности које приписујемо људским бићима као моралним особама.“ (Социолошки речник, 2007). Заштита људских права обезбеђује се ратификацијом међународних докумената, имплементацијом у домаће законодавство и постојањем институција домаћег и међународног права.

ВАСПИТАЊЕ ЗА МИР И ТОЛЕРАНЦИЈУ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Васпитање за мир непосредно развија културу мира и односи се на усвајање и коришћење знања, вештина и ставова, при чему његов циљ није само репродукција стечених знања, него и трансформација оних знања, вештина и ставова који у себи носе неправду и насиље. Васпитавати за мир значи довести до промена које ће омогућити деци и одраслима да спрече сукоб и насиље, или да се сукоби решавају мирним путем и да се тако стварају услови за мир. Васпитање за мир је један од сегмената васпитања и образовања за људска права и демократско грађанство. Оно у центар ставља усвајање вештина потребних човеку за улогу у друштву – животу заједнице и политичким процесима. Концепт демократског грађанства фокусира се на „учење о демократији, у демократији и за демократију, те као саставни део у себи интегрише теме које се подударају са учењем о миру, за мир и о миру.“ (Божинкић, 2010).

Васпитање за мир се може дефинисати и као процес стицања вредности, знања и развој ставова да се живи у хармонији са самим собом, са другима и са природним окружењем. Као такво, ствара цивилизацију мира и помаже у спречавању конфликта, као и у јачању принципа јединства у различитостима, па је усмерено ка развоју људске личности и поштовању људских права и слобода. У себи садржи појмове: толеранција, демократски принципи, социјална правда, интеркултурално уважавање и др. Сви они указују на важност изградње мира као централне вредности друштва. Васпитање за мир се, такође базира на поштовању етничких мањина, њихових права и потреба.

Један од најважнијих циљева васпитања и образовања за мир је ненасилно понашање. Његов општи циљ је да се помогне изградња мира у свету. Да би се то постигло, како наводе Видовић и др (2005), потребно је поставити следеће циљеве: „разумети

природу и порекло насиља и њен утицај на обе жртве и починиоца; креирати оквир за постизање мира; изоштрити свест о постојању мирних односа међу људима и народима; истражити узроке сукоба и насиља, вредности и ставова појединца, као и друштвене и политичке структуре друштва; подстицати трагање за решењима и могуће ненасилне вештине; показати људима да су насиље и рат научени, а не суштински део људске природе и решити сукоб мирним путем; направити мирни свет у коме свако од нас може постићи промену, јер нам образовање за мир даје вештине које ће нам помоћи у постизању мирног друштва.“ Васпитање за мир треба да нас научи како да конструктивно приступамо конфликтима, да избегавамо ескалацију сукоба, да постигнемо помирење конфликтних страна, како на личном, тако и на глобалном плану. Програми васпитања за мир најчешће имају за циљ, према наводима Зензеровић-Шлосер (2007) “подизање свести о врстама насиља, неправди, дискриминацији; подизање нивоа знања и јачање капацитета за ненасилно деловање – рад на разумевању насиља и вештинама ненасиља; преиспитивање и мењање хијерархијских модела организације друштва; преиспитивање властитих идентитета; освештавање предрасуда и стереотипа; освештавање властитог опхођења у насилним и стресним ситуацијама; освештавање о кршењу и подизању знања о заштити људских права.“ За остваривање ових циљева важан је однос који имамо према другим људима, преиспитивање властите личности, као и садржаји који се уче у школи: ненасилна комуникација, мирно решавање сукоба, грађење поверења у групи, елиминисање свих видова дискриминације, суочавање са прошлошћу, изградња мира, заштита околине и др. Ученике у школи треба васпитавати у овом смеру, охрабривати их, научити да контролишу своје жеље, као и да имају развијену свест о универзалним етичким принципима.

Према групи аутора (2011) толеранција значи „поштовање, уважавање и прихватање разлика, схватање квалитета интеракције ових разлика, поштовање различитих културних вредности и поштовање основа сваког људског бића. Толеранција значи прихватање разлика – право да се буде различит.“ Њена суштина лежи у знању о себи и другима, отворености, надахнутој комуникацији, слободи мисли и изражавања, слободи веровања и праву на вредности. Она, заправо значи хармонију, суживот, инклузију и коегзистенцију, уважавање различитости. У данашњем друштву које је глобалистичко, друштву мобилизације, миграције, урбанизације и промењивих социјалних интеракција, прихватање

различитости је неминовност. Проблем толеранције је уједно проблем свих времена, али са појавом модерног друштва, са раслојавањем религије и појавом идеологија, са императивом економског раста, појавом демократије, она постаје горуће питање свих народа. Превазилажење нетрпељивости и развој толерантности захтева изграђивање демократске политичке културе, развој демократских односа и институција у социјалној заједници, другачију политичку климу у друштву од оне која је ауторитарна и недемократска.

Толеранција се као појава и вредност учи, зато школа има веома важну улогу у разумевању и поштовању различитости других. Она учи демократским и толерантним односима, и то не само теоријски, стицањем знања о демократији, људским правима и сл., већ и практичним деловањем, тј. активним учешћем у демократском одлучивању о значајним школским питањима. Међутим, пре поласка у школу, важни су утицаји породице, у којој се деца васпитавају примером, који је уједно и најделотворнији вид васпитања.

ДЕМОКРАТИЗАЦИЈА ШКОЛЕ КАО МОДЕЛ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА ЗА МИР И ТОЛЕРАНЦИЈУ

У процесу васпитања ученика за мир и толеранцију и њихову припрему за живот у демократском друштву, школа има незаобилазну улогу. Да би могла да их припреми за улазак у такво друштво, потребно је да она сама буде демократска творевина и заједница. После породичног окружења, школа је следећи носилац социјализације личности зато што преноси опште друштвене вредности, знања и норме, формирајући тако ставове ученика о различитим аспектима друштвене стварности. Демократски односи у школи могу се посматрати са два становишта: као облик друштвених односа између система образовања/школе и друштвених институција; и као облик у васпитно-образовном процесу. За развој демократских односа у школи, наводи Хавелка (1998), потребна је одговарајућа педагошка клима, која је одређена квалитетом међуљудских односа, у којој се укупна демократичност друштва преноси на школу, демократска традиција у школи и оспособљеност и мотивисаност учитеља за демократско образовање и остваривање образовно-васпитног процеса.

Оспособљавање за дијалог и толеранцију је један од преуслова образовања у духу мира, толеранције и развијања позитивне климе

у учионици. Суштина толеранције је дијалог, и то отворен, непосредан, искрен сусрет две или више особа, које у равноправним условима говоре о проблемима о којима не постоји општа сагласност, како би дошли до решења које би задовољило обе стране. Данас се у свету све више негује култура дијалога која подразумева промену ставова, мишљења и понашања увек када су оспорени у аргументованом разговору и када чињенице говоре супротно од онога што мислимо и заступамо. Толеранција је, дакле „услов напретка човека, а други људису му потребни да би развијао себе. Ако људска бићане могу да живе без других људских бића, онда је јасно да је толеранција последица друштвеног живота и његов основни услов.“(Стајић и др., 2006). Толеранција је услов квалитетног живота појединца и хармоничне средине, без једностраности, у којој су сви задовољни. Васпитање за мир и толеранцију представља сложен процес чија се основна идеја темељи на учењу људи како да прихвате и упознају друге, да би их боље разумели и сарађивали са њима. Немогуће је да сваки човек мисли као други људи о неком питању, јер сви они немају идентично животно искуство. Зато су разлике у мишљењима неминовне, а самим тим и потребе за њиховим уважавањем. Ако усвојима став да је „свако од нас склон грешкама или греху, онда нужно следи да свако мора бити склон разумевању грешака и опраштању грехова сваком другом.“(Шушњић, 1997).

Када говоримо о демократизацији школе акценат стављамо на мирном решавању проблема, активном слушању, самоконтроли и бројним другим вредностима којима се одликује демократски тип извођења наставе и опште организације у школи. У стицању и испољавању демократских вредности значајну улогу, свакако има учитељ, који ученике усмерава на оне активности које им омогућавају да сопственим мисаоним процесима дођу до сазнања. Он ученике треба да научи вештини слушања других, јер њоме показују саговорнику да учествују у његовом излагању. Да би створио атмосферу демократичности у разреду, учитељ треба да обезбеди равноправан статус у групи у односу на себе. Сваком ученику треба пружити шансу да буде вођа, али и вођен, јер међу њима има и оних који немају развијену компетенцију комуницирања и имају проблема са социјалним контактима. Демократска партиципација помоћи ће ученицима да адекватно поделе улоге и обавезе. Креативне игре и радионице на најбољи начин помажу ученицима да разумеју значај комуникације у наставном процесу. Оне се могу применити на свим часовима и

вананставним активностима. Путем њих се ученици деле на групе са добијеним задацима који захтевају заједничку активност и непрекидну комуникацију, као и договор у раду. Важно је да сви ученици учествују приближно једнако, да се поштује свачија идеја и да се заједнички бирају најбоља решења. На овај начин ће се ученици забавити и научити да успешно комуницирају једни са другима.

Основни циљеви васпитања за мир и толеранцију се односе на развијање одређених особина и вредности, развијање способности и вештина потребних за демократско функционисање, стицање знања о демократији, као и стицање непосредног искуства кроз практиковање ових циљева. Овако постављени циљеви су многоструки и обухватају широк спектар вештина које се односе на вредности људског достојанства. Развој вештина би требао ученике да оспособи да се на конструктиван начин носе са свим облицима различитости, да развијају свест да су сукоби и неједнакости у свету повезани, и да могу бити узрок даљих сукоба међу групама које теже различитим вредностима. Комуникацијска умећа која се стичу у демократској школи су неопходна за живот у миру, без сукоба. Њих деца стичу у породици, предшколским установама, у школи (у оквиру наставних и вананставних активности) и то кроз активну партиципацију у реалним животним ситуацијама. Уважавање различитости у школи је компетенција коју треба да негује сваки учитељ и преноси је на децу. Познавајући децу са којом ради, он треба да предвиди које разлике су присутне у његовом разреду, да сходно томе примени адекватне методе којима деца уче како да постану толерантнија према другима. Циљ сваког ангажованог учитеља је да код својих ученика развије компетенције које ће омогућавати поштовање свих разлика које постоје међу њима, при чему развија сарадњу и ствара пријатељске односе. За разлику од такмичења и доминације, сарадња представља кооперативан приступ решавања проблема на конструктиван начин. Она креира услове прихватања и подразумева самопотврђивање и самопоуздање, који омогућавају како прихватање других, тако и себе самих.

Способности вођења дијалога, критичког мишљења и расуђивања најбоље се усвајају у окружењу у коме дете поред себе има моделе пожељног понашања. У породици су то родитељи и ближи сродници са којима дете живи, а у школи кључну улогу у стицању и развијању ових способности има учитељ. Данас је учитељ носилац промена и активности везаних за унапређивање рада школе, особа која подстиче социјалне односе у њој, бави се

витаљним питањима која се могу негативно одразити на ученике (превенција насиља и дискриминације, занемаривање, инклузија, развој комуникативних вештина, развој мотивације за учење, сарадња са родитељима и др.). Да би успешно одговорио наведеним задацима, он треба да се стручно образује, усавршава и делује демократски. Стручно усавршавање учитеља је данас неизоставни део унапређивања квалитета рада школе. Његов професионални развој омогућава задовољавање личних и професионалних потреба, што у великој мери утиче на квалитет његовог рада, а и рада школе, који је мултидисциплинаран и веома комплексан, па је стручно усавршавање на овом плану од виталне важности за крајње ефекте у васпитно-образовном раду. Учитељ се, дакле мора стручно усавршавати не само у ужестручном, педагошком, већ и психолошком и општесоцијалном смислу. Ужестручно усавршавање подразумева праћење свих промена у струци, иновирање наставне праксе појединих предмета, промене у наставним плановима и програмима, као и тема из области методике васпитног рада. Програм стручног усавршавања учитеља може се одвијати у облику „индивидуалног учења, групног усавршавања, колективног стручног усавршавања, у облику истраживачких пројеката, као огледна предавања и у облику иновација у настави.“ (Сузић, 2005).

ПОДСТИЦАЊЕ ПРОСОЦИЈАЛНОГ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА

Тенденција људи да се позитивно понашају према другим особама је од великог значаја за социјални живот. Разумевање моралних вредности, просоцијалних тенденција, позитивних оријентација према другима, је битно за разумевање и подстицање различитих категорија просоцијалног понашања ученика. Просоцијално понашање најчешће се дефинише као „свако социјално понашање које доприноси добробити другог појединца или групе, без обзира на степен и врсту личне добити или жртве, односно са малом могућношћу реципрочне материјалне или социјалне награде.“ (Јовановић, 2006). Поједини аутори истичу да се овакав вид понашања јавља код деце у периоду од шесте до седме године живота, а има и оних који мисле да се јавља знатно раније, око навршене године живота. Сарадња, помагање другима у невољи, поклањање, су само неки од видова просоцијалног понашања, за које је евидентно да је облик позитивног социјалног понашања. Особе које су деци модел понашања могу знатно

допринети појачавању просоцијалних особина, тако што ће показати да ограничења, вредности и правила важе за сву децу једнако. Индивидуални и друштвени допринос у великој мери зависе од тога да ли ће ученици да науче како да створе и развијају позитивне социјалне односе са другим особама у породици, међу вршњацима. Од свих задатака који се намећу савременом учитељу, најбитнији је онај који се односи на способност успостављања и одржавања пожељних вршњачких односа. Ако дете осети да је прихваћено од других ученика, имаће осећај самопоштовања.

Програм подстицања просоцијалног понашања се, према Јовановићу (2006) састоји од пет узајамно конзистентних елемената који представљају једну кохерентну целину. Неке од компоненти се односе на подстицање просоцијалног понашања, док се друге односе на мотиве, вредности, знања и компетенције. Ти елементи, према поменутом аутору су следећи:

- *кооперативне активности*, у којима је улога учитеља велика. Он усмерава ученике да негу моралних принципа и вредности (поштење, правичност, брига о другима и сл.). Персонални циљеви учења и одговорност према групи издвајају се као примарни мотиватори за групне активности.

- *развој позитивне дисциплине*, који подразумева стицање позитивних односа у разреду. Управљање разредом и решавање проблема без утицаја са стране, доводе до стварања просоцијалног понашања ученика и развијању самоконтроле.

- *подстицање социјалног разумевања*, које се одвија кроз дијалог о догађајима у разреду.

- *усвајање просоцијалних вредности*, на које учитељи упућују ученике помоћу разноврсне литературе и филмова, како би се очигледношћу навели најделотворнији примери пожељног понашања.

- *помажуће активности*, које се развијају пружањем помоћи друговима из разреда када је то неопходно, даривањем.

Помоћу ових компоненти, које су се показале ефикасним, ученици показују већи степен разумевања за потребедругих и већу одговорност приликом решавања проблема. Оне их усмеравају на дијалог о љубазности, социјалној одговорности, различитости и њеној прихваћености, као и стицању вештина прилагођавања другима. Усвајање просоцијалних оријентација и подстицање просоцијалног понашања долази непосредним учешћем свих

чланова у некој заједници, који имају активну улогу у стицању друштвених вредности попут: одговорности, бриге, поштовања, мира, толеранције и др.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Развој појединца у савременим условима живота незамислив је ако код њега није изграђен адекватан поглед на свет, ако не разуме себе и друге, не разуме друштвене процесе и кретања, и ако не постави себи јасне циљеве чијим остварењима тежи. Један од начина да се то постигне је да дете од најранијег узраста укључујемо у разноврсне активности. Таквим односом, у свакодневним животним ситуацијама упућујемо дете на друге људе, учимо га емпатији и усмеравамо ка успешној комуникацији и решавању проблема. У изградњи његових демократских ставова, велику улогу има васпитање и образовање које дете добија у породици, предшколским установама и школи, а које треба да допринесе успостављању хармонијских односа међу људима са којима остварује социјалне контакте. Школа је основна институција која омогућава да ученици схвате социјалне феномене и прихватају идеју различитости. Она треба да омогући ученицима да разумеју: процес изградње грађанског друштва, да развијају вештине ради идентификовања препрека у процесима изградње демократије, да развијају снаге да се негативне промене превазиђу и др. Код њих треба развијати свест о активном учествовању у развијању моралних и интелектуалних снага, у циљу унапређивања међуљудских односа. Васпитање за мир и толеранцију се базира на разумевању и поштовању основних људских права и потреба. Овај вид васпитања се заснива на комуникацији, тј. дијалогу о поштовању различитости, прихватању себе и других онаквим какви јесу, поштовању етичких мањина, као и развијању просоцијалних облика понашања, који су најпожељнији облик понашања у друштву.

ЛИТЕРАТУРА

- Божинкић, Е. (2010), *Образовање младих за људска права и демократско грађанство*, Мрежа младих Хрватске.
- Видовић, С., Голић, М., Радованосвић, М. (2005), *Откључај толеранцију*, Београд.

- Група аутора (2011), *Толеранција, сусрет разлика*, Центар за грађанско образовање, Београд.
- Зензеровић-Шлосер, И. (2007), *Едукација за мир – књига или веб страница*, Центар за ненасилну комуникацију, Београд – Сарајево.
- Јовановић, Б. (2006), *Теоријско-методичке основе грађанског васпитања*, Учитељски факултет, Јагодина.
- Људска права у Србији (2010), *Право, пракса и међународни стандарди људских права*, Београдски центар за људска права, Београд.
- Педагошка енциклопедија 2* (1989), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
- Социолошки речник* (2007), Завод за уџбенике, Београд.
- Стајић, С., Мијалковић, С., Станаревић, С. (2006), *Безбедносна култура младих, Како живети безбедно*, Драганић, Београд.
- Сузић, Н. (2005), *Педагогија за XXI вијек*, ТТ-Центар, Бања Лука.
- Шушњић, Ђ. (1997), *Дијалог и толеранција*, Чигоја штампа, Београд.
- wikipediја.com, 12. 4. 2017., 13:38.

UPBRINGING AND EDUCATION IN ELEMENTARY SCHOOLS FOR PEACE AND TOLERANCE

Abstract: *Living in a world of different cultures is one of the greatest challenges the modern society is facing. Teaching peace, tolerance and respect for human rights in fact means directing the society to think in a spirit of equality, introducing young people into the social life, preparing them for democracy, teaching them to have a responsible attitude towards society, respect and acceptance of diversity in the environment they live in. Respect for human rights allows an individual to live in a peaceful, nonviolent world, without conflict and misunderstanding. Youth programs that encourage young people to participate, to develop the attitudes and values such as: solidarity, peace, tolerance, state justice and environmental awareness exist within the formal education system in Serbia. As an education institution, the school plays an important role in the process of transferring knowledge about peace and tolerance to young generations. Knowledge related to the abovementioned values is acquired within the framework of various subjects, through which students acquire knowledge, adopt skills and values. Receiving education in order to actively participate in social life is a process where it is vital to emphasize the importance of incorporating democratic principles into the school system, and linking them to real life. Contribution to the social community and the use of one's own potential depend to a large extent on the properly developed pro-social behavior of students which is learnt mostly in school, and exhibited in all aspects of life.*

Key words: *peace, tolerance, elementary school, upbringing and education, democracy.*